

СЕКЦІЯ 2**Відносини Україна – ЄС в контексті Угоди про асоціацію****Кирило ГЛАДКОВ***аспірант кафедри державного управління**і місцевого самоврядування,**НТУ «Дніпровська Політехніка»***РОЗВИТОК ОСВІТИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ**

У 2014 р. народ України шляхом революційних процесів остаточно визначив свій курс на європейську інтеграцію та недопущення його зміни / призупинення. Це зумовило виникнення нового вектору розвитку геополітичних відносин, в яких Україна виступає суб'єктом отримання повноправного членства в ЄС. Відповідний процес не є швидким та потребує плідної роботи як державних службовців та політичних діячів, так і звичайних людей – громадян України, окрім цього, визначну роль відіграє відношення та бачення інших держав України як держави-члена / кандидата ЄС. Варто зазначити, що одними з найактивніших представників Революції гідності стали молодь та студентство. Відповідно євроінтеграція зумовлена актуальними потребами майбутнього покоління людей, які планують працювати та жити в Україні; створювати належні умови для життя та здійснення професійної діяльності у своїй державі.

Значним досягненням зазначених вище зрушень є підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода). Вона визначає основні засади взаємодії та співробітництва у моделі «Україна – ЄС» за різними сферами діяльності, спільні інтереси та цінності, умови для поступового зближення (інтеграції) сторін тощо. Однією із сфер співробітництва визнається освіта та освітній процес, що спрямовані на покращення взаєморозуміння, активізації міжкультурного діалогу та посилення знань/обізнаності людей про культурні особливості суб'єктів [4]. Зміст Угоди охоплює співробітництво у галузі вищої, професійної (професійно-технічної), загальної середньої освіти, обмін досвідом / практикою в галузі неформальної та інформальної освіти, враховуючи рекомендації Європейського Парламенту (*Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя»*), що мають на меті уніфікацію та узгодження основних засад реалізації освітньої політики України та держав-членів Європейського Союзу. Відповідні рекомендації направлені на формування компетентного та конкурентоспроможного громадянина (особи) шляхом розширення та визнання набутих знань / умінь протягом усього періоду життя (освіта протягом життя) в контексті інтернаціональної мобільності та потреб європейського ринку праці [2; 3].

Також окрема увага приділяється взаємодії формальної (formal), неформальної (non-formal) та інформальної (informal) освіти; їх визнанню відповідно до рівнів рамки кваліфікацій (національної рамки кваліфікацій). Чинним законодавством України також визначено такі види освіти [1]. Варто зазначити, що до прийняття нового Закону України «Про освіту» (2017 р.) відповідних положень не було, що свідчить про процес актуалізації законодавства до вимог та визначень ЄС.

Такий стан речей зумовлює тенденцію, за якої окремі складові освітніх програм можуть засвоюватись здобувачем освіти самостійно, або за допомогою окремих освітніх / пізнавальних курсів з зазначеної тематики. Це дозволяє внести новий зміст в освітній процес та сприяє руху наявних знань між учасниками освітнього процесу.

Євроінтеграційні процеси сприяють зміні освітньої парадигми в Україні. До таких змін вже можна віднести: створення концепції «Нової української школи» (посилення уваги до практичної направленості освітнього процесу), впровадження дуальної форми навчання (можливість поєднання освітнього процесу та професійної діяльності), культура академічної

добросовісності (довіра до результатів освітньої діяльності, зокрема від представників інших держав), болонський процес (вільний рух здобувачів освіти, абітурієнтів та випускників, їх визнання в Європі), приєднання до Міжнародної програми з оцінювання освітніх досягнень учнів – PISA (незалежне оцінювання здобутків національної системи освіти; здійснення моніторингу її якості). Також відповідні процеси сприяють всебічному розвитку молоді: покращується якість надання освітніх послуг та з'являється можливість мобільності в європейському освітньому та молодіжному просторі (наприклад, програма Erasmus+), що дозволяє інтегрувати суспільство (як окремих представників, так і громадські організації) у європейську демократичну спільноту та міжкультурний простір.

Варто зазначити, що співпраця не є процесом одностороннім. Отже, Україна як суб'єкт Угоди може використовувати можливості для розвитку освіти та молодіжної політики, які надає ЄС, так і навпаки – держави-члени ЄС можуть долучатись до українських ініціатив, які відповідають загальноприйнятим нормам та принципам (є узгодженими). Відповідно, держава та органи місцевого самоврядування (як засновники комунальних закладів освіти), враховуючи автономні права закладів освіти, можуть сприяти створенню / ініціації проєктів у сфері освіти та науки із залученням партнерів держав-членів ЄС: організація мовних таборів для дітей та молоді, здійснення спільного дослідження / написання наукових робіт, проведення інтеграційних курсів тощо. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій надає можливість здійснювати таку роботу дистанційно та в он-лайн форматах (синхронному / асинхронному режимом); використовувати інтерактивні методи навчання.

Розвиток освіти в Україні, враховуючи європейські тенденції, має бути спрямований на формування у здобувачів освіти та учнівської молоді реальних практичних навичок, компетентностей та теоретичних знань, які їх підкріплюють та можуть бути застосовані у повсякденній або подальшій професійній діяльності (в залежності від вікових особливостей). Додаткову увагу слід зосередити на розвитку неформальної та інформальної освіти, що орієнтовані на освіту впродовж життя. Такі види освіти дозволяють опанувати певні компетентності та суттєво нові знання, що відповідають актуальним умовам (враховуючи те, що освіта є процесом постійним) та індивідуальним нахилам/інтересам особистості.

Окрім цього, визначальним критерієм європейських стандартів освіти є якість, що виражається у здатності випускників кваліфіковано виконувати покладені на них професійні обов'язки, бо освіта орієнтована на задоволення потреб ринку праці. Інший критерій – це охоплення освітою. У цьому контексті охоплення має різні виміри, що залежать від рівня освіти. Відповідно держава, враховуючи автономію закладів освіти, має диверсифікувати охоплення освітою, гарантуючи здобуття певних рівнів та, визначаючи інші такими, що потребують особливих умов для вступу. Це є актуальним для системи освіти в Україні, бо маємо ситуацію з високим рівнем охоплення вищою освітою у порівнянні з державами-членами ЄС, що зумовлює зменшення її престижності через відносно доступну можливість в її отриманні. Враховуючи євроінтеграційні процеси, виникає необхідність у розвитку інших складників освіти, наприклад професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, що безпосередньо орієнтовані на ринок праці як в Україні, так і за кордоном. Тобто відповідає рекомендаціям ЄС дозволяє здобувачам освіти набувати коректних практичних навичок.

Отже, здобувачі освіти та випускники мають бути конкурентоспроможними, що в умовах наявної та можливої (очікуваної) інтернаціональної мобільності дозволить їм займати посади незалежно від того, де вони здобували освіту. Відповідно державі та органам місцевого самоврядування необхідно сприяти створенню умов для розвитку молоді та здобувачів освіти, які б дозволяли використовувати неформальні та інформальні види здобуття освіти та були орієнтовані на розкриття індивідуальних якостей.

Список використаної літератури

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII: станом на 6 квіт. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 03.06.2022).

2. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року: Рек. Європ. Союзу від 18.12.2006 р. № 2006/962/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_975#Text (дата звернення: 03.06.2022).

3. Рекомендація Європейського Парламенту і Ради 2008/С 111/01 «Про встановлення Європейської кваліфікаційної структури для можливості отримати освіту протягом усього життя» від 23 квітня 2008 року: Рек. Європ. Союзу від 23.04.2008 р. № 2008/С111/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_988#Text (дата звернення: 03.06.2022).

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода Україна від 27.06.2014 р.: станом на 30 листоп. 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 03.06.2022).

Віктор КАБАНОВ

к.і.н., доцент, докторант кафедри державного управління і місцевого самоврядування, НТУ «Дніпровська політехніка»

СПІВПРАЦЯ МОН УКРАЇНИ І КРАЇН ЄС В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

24 лютого 2022 р. почалася повномасштабна російська агресія, яка принесла на українську землю жорстокі вбивства, обстріли та руйнування об'єктів цивільної інфраструктури: дитячих садків, шкіл, університетів, житлових будинків, вокзалів, пологових будинків і лікарень. Країна стала жити в нових реаліях воєнного стану і, зокрема, необхідністю реорганізувати освітній процес у тому числі і для біженців, які виїхали за кордон. З початком війни міністр освіти і науки України С. Шкарлет звернувся з відкритим листом до міжнародних партнерів, міністрів країн ЄС, в якому закликав засудити дії Російської федерації, переглянути політику співпраці у сфері освіти і науки з країною-агресором і підтримати Україну в боротьбі за незалежність [4].

Першими відгукнулись міністри освіти Латвії, Литви та Естонії, народи яких мають історичну пам'ять про радянську окупацію. Вони рішуче засудили агресію РФ, виказали готовність гадати всі ресурси для допомоги в освітній галузі і закликали приєднатися усіх колеґ-міністрів ЄС [7]. Під час онлайн-зустрічі міністри країн Балтії запевнили, що діти з України зможуть отримати безкоштовну дошкільну та загальну середню освіту, а студенти стипендію у разі евакуації, а також припинення зв'язку з РФ.

Європейська спільнота виразила готовність задовільнити потреби українських учнів, які евакуюються до країн-членів ЄС. Рада міністрів ЄС 16 березня 2022 р. ухвалила рішення щодо перерозподілу коштів фондів ЄС на освіту, зокрема, на підтримку українських дітей у школах, на полегшення вступу на навчання учнів та студентів, на забезпечення доступу до спільних онлайн-ресурсів вчителів, на доступ до української системи освіти та вивчення української мови через Всеукраїнську школу онлайн, на відтворення української системи освіти [5].

Європейський комісар Марія Габріель на позачерговому засіданні Ради міністрів освіти ЄС, заявила, що для належної підтримки дітей України комісія діятиме за трьома напрямками: 1. Фінансова підтримка системи освіти; 2. Спільні рекомендації, щодо прийому біженців; 3. Заходи для полегшення доступу до україномовного освітнього середовища [3].

На веб-сайті Департаменту освіти Ради Європи було створено веб-сторінку «Освіта під час кризи». Вона з'явилась за результатами проведених дебатів «Освіта під час кризи: заходи для українських біженців і країн їхнього перебування» 15 – 17 березня 2022 р. у Страсбурзі на засіданні Керівного комітету Ради Європи з питань освіти. Країни, які приймають українських біженців та міжнародні організації, що допомагають адаптації українських дітей до європейських освітніх стандартів надали інформацію щодо організації освітнього процесу,